

SØR-VARANGER KOMMUNE

Boks 406, 9915 Kirkenes

Tlf. 78 97 74 00

Fax 78 99 22 12

postmottak@sor-varanger.kommune.no

A-1. Søknad om utslipp av sanitært og kommunalt avløpsvann fra hus og hytter

Søknaden skal benyttes for etablering av nye utslipp og vesentlig økning av eksisterende utslipp av sanitært avløpsvann, jfr. forskrift om begrensning av forurensning av 01.06.2004 (forurensningsforskriften) kapittel 12. Søknadsskjemaet gjelder for utslipp fra bolighus, hytter, turistbedrifter og lignende virksomhet med utslipp mindre enn 50 pe. Søknadsskjemaet gjelder også for utslipp av sanitært avløpsvann mindre enn 50 pe i tettbebyggelser som er større enn 2000 pe i innlandet og 10 000 pe ved kysten. Skjemaet gjelder ikke for påkobling til offentlig avløpsnett.

Informasjon:

Utslipet av sanitært avløpsvann er søknadspliktig, jfr. forurensningsforskriften kapittel 12. Søknad med alle nødvendige opplysninger vil bli behandlet av kommunen. Søknad i samsvar med standardkravene i kapittel 12 behandles innen 6 uker, mens søknad om unntak fra standardkravene i kapittel 12 behandles uten ubegrunnet opphold, men behandlingen kan ta mer enn 6 uker.

For prosjektering og utførelse av avløpsanlegget gjelder bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 93 vedr. søknad om tillatelse til tiltak, godkjenning av foretak og ansvarsrett. Bygging av anlegget kan først starte når det foreligger en igangsettingstillatelse fra kommunen.

1. Ansvarlig (søker)*:

Navn:	Telefon (dagtid):
Adresse:	Postnr, poststed:
E-post:	☐ Enkeltperson ☐ Selskap/lag /sameie. Oppgi organisasjonsnr: .....

*Hvis ansvarlig søker ikke er den samme som ansvarlig eier (ansvarlig eier tilsvarende tiltakshaver i plan- og byggesaker) skal dette angis.

2. Søknaden gjelder:

☐ Nytt utslipp ☐ Vesentlig økning av utslipp	☐ Helårsbolig, antall: ..... ☐ Fritidsbolig, antall: ..... ☐ Annen bygning, antall:.....spesifiser:	Installeres/er det vannklosett? ☐ ja ☐ nei
---	--	---

3. Eiendom /byggsted:

Gnr:	Bnr:	Adresse:
Planstatus:	Samsvar med endelige planer etter plan og bygningsloven: ☐ ja ☐ nei Hvis nei, foreligger det samtykke fra kommunens planmyndighet: ☐ ja, dato:.....	

4. Utslippssted:

Type: ☐ Innsjø ☐ Bekk /Elv ☐ Elvemunning ☐ Sjø ☐ Stedegne løsmasser ☐ Annet:.....
Navn på lokalitet:
Koordinater på utslippssted:
Oppgi kartdatum (WGS 84, ESO 50, NGO 48, annet):
Utslippsdyp under laveste vannstand: minst 2 m ☐ ja ☐ nei, spesifiser: .....m ☐ ikke relevant
Utslippets størrelse i antall personekvivalenter:.....pe

5. Rensegrad:

☐ Utslippssted i følsomt/normalt område (rensegrad jf. §12-8): Rensekrav for sanitært avløpsvann, utslippssted med brukerinteresser: a) ☐ 90 % reduksjon av fosfor, 90 % reduksjon av BOF ₅ Rensekrav for sanitært avløpsvann, utslippssted med fare for eutrofiering/overgjødning: b) ☐ 90 % reduksjon av fosfor og 70 % reduksjon av BOF ₅ Rensekrav for sanitært avløpsvann, utslippssted uten fare for eutrofiering/overgjødning: c) ☐ 60 % reduksjon av fosfor og 70 % reduksjon av BOF ₅ Kun utslipp av gråvann, alle utslippssteder: ☐ stedegne løsmasser eller tilsvarende, spesifiser:.....	
☐ Utslippssted i mindre følsomt område (rensegrad jf. §12-9): Rensekrav for sanitært avløpsvann, utslipp til sjø: a) ☐ 20 % reduksjon av suspendert stoff eller b) ☐ 180 mg suspendert stoff/liter i restkonsentrasjon Kun utslipp av gråvann, utslipp til sjø: ☐ urensset	
☐ Det søkes unntak fra §§12-8 til 12-9, spesifiser i vedlegg nr: 6b).	
Type renseanlegg: ☐ Urenset ☐ Slamavskiller ☐ Infiltrasjonsanlegg ☐ Sandfilteranlegg ☐ Biologisk renseanlegg ☐ Kjemisk renseanlegg ☐ Kjemisk/biologisk renseanlegg ☐ Tett tank (for alt avløpsvann) ☐ Tett tank for svartvann ☐ Biologisk toalett ☐ Konstruert våtmark ☐ Tett tank for svartvann, gråvannsfiler ☐ Biologisk toalett, gråvannsfiler ☐ Annen løsning, spesifiser:.....	Tillegg for minirensanlegg: CE-merke (EN12566-3): ☐ ja ☐ nei
Anleggets dimensjonerte størrelse i antall personekvivalenter:.....pe	

6. Vedlegg til søknaden:

a) Navn på nøytral fagkyndig (person/firma) som har bistått med valg av rensemetode og/eller dokumentasjon av rensegrad	☐ ja
b) Begrunnelse for ønske om unntak fra §§ 12-7 til 12-13 og relevant dokumentasjon	☐ ja ☐ ikke relevant
c) Dokumentasjon av rensegrad jf. § 12-10 og beskrivelse av anlegg	☐ ja
d) Plassering av avløpsanlegg, utslippssted, eiendomsgrenser og vegadkomst på kart i målestokk 1:5000 eller større	☐ ja
e) Liste over eiendommer tilknyttet avløpsanlegget med gnr., bnr. og adresse	☐ ja ☐ ikke relevant
f) Oversikt over interesser som blir berørt (drikkevannsforsyning, rekreasjon, næringsvirksomhet etc). Beskrivelse av tiltak for å motvirke interessekonflikter og tiltak for å ivareta helse og miljø	☐ ja
g) Oversikt over hvem som er varslet	☐ ja ☐ ikke relevant
h) Eventuelle mottatte klager/protester	☐ ja ☐ ikke relevant

7. Eventuelle merknader (ikke obligatorisk):

--

8. Underskrift og erklæring:

Jeg forplikter meg til å følge bestemmelsene i forurensningsforskriften og enkeltvedtak i henhold til forurensningsforskriften. Som ansvarlig eier er jeg ansvarlig for forskriftsmessig drift og vedlikehold.

Dato:	Underskrift ansvarlig eier:	Gjentas med blokkbokstaver:

A-2. Søknad om utslipp fra hus og hytter - veiledning

Hvem har søknadsplikt?

Når du skal etablere et utslipp av sanitært avløpsvann eller vil øke et eksisterende utslipp vesentlig må du søke kommunen om utslippstillatelse. Hvis utslippet er fra bolighus, hytter, turistbedrifter og lignende virksomhet, og det totale utslippet er mindre enn 50 personekvivalenter (pe)*, fyller du ut søknadsskjemaet "Søknad om utslipp av sanitært og kommunalt avløpsvann fra hus og hytter". Dette skjemaet får du hos kommunen. Skjemaet gjelder både separate utslipp av sanitært avløpsvann og utslipp fra små hussamlinger som samarbeider om en felles avløpsløsning. Søknadsplikten gjelder også når avløp går til lukket tank.

Det er ditt ansvar som ansvarlig eier å fylle ut en nøyaktig og fullstendig søknad med alle opplysninger kommunen trenger for å kunne behandle søknaden. Behandlingen av søknaden starter når et fullstendig utfyllt søknadsskjema med alle nødvendige vedlegg foreligger. Kommunen behandler søknaden innen seks uker fra fullstendig skjema med vedlegg er mottatt. Mangler opplysninger eller dokumentasjon, vil dette kunne forsinke saksbehandlingen. Dersom du har søkt om unntak, gjelder ikke den absolutte saksbehandlingsfristen på seks uker.

Hva må du gjøre i god tid før du søker?

Ta kontakt med kommunen for å få vite hvilke krav og eventuelle lokale tilpasninger som gjelder der du vil slippe ut avløpsvann. Finn ut hva som kreves av informasjon og dokumentasjon i en søknad om utslippstillatelse. Kommunen har plikt til å gi veiledning om hvordan du skal søke om utslippstillatelse og hvilke vilkår og krav som gjelder. Du må også sjekke med kommunen om utførelsen av det planlagte avløpsanlegget er i samsvar med kommunens planer etter plan- og bygningsloven.

Les denne søkeveiledningen som du også finner på www... før du fyller ut skjema.

Innhent nødvendig informasjon og dokumentasjon. Det er du som søker som skal innhente all nødvendig informasjon og vise at det planlagte utslippet er i overensstemmelse med kravene. Det kan ta tid å samle alt, så beregn god tid.

Du må varsle berørte parter og andre spesielt berørte. Med parter menes for eksempel naboer. Med andre spesielt berørte menes for eksempel friluftinteressenter. Når du sender varsel til berørte parter og andre spesielt berørte, skal du samtidig sende kopi av varsel til kommunen. Hvis du er i tvil om hvem som skal varsles, kan du få veiledning fra kommunen. Du må selv sørge for å få kvittering for at varsel er sendt (for eksempel kvittering på rekommandert brev eller underskrift). Oversikt over hvem som er varslet og kvitteringer skal vedlegges søknaden (vedlegg 6g) sammen med eventuelle uttalelser/protester du har mottatt (vedlegg 6h). Søknaden kan ikke sendes til kommunen før svarfristen på fire uker har gått ut.

Hva må sendes inn til kommunen og hvordan behandles søknaden?

Når du har fylt ut alle punktene på søknadsskjemaet og har lagt ved alle nødvendige vedlegg har du levert det vi kaller en fullstendig søknad. En fullstendig søknad skal behandles av kommunen innen seks uker. Husk at hvis søknaden mangler opplysninger eller dokumentasjon, vil dette kunne forsinke behandling av søknaden din. Dersom du har søkt om unntak, gjelder ikke den absolutte saksbehandlingsfristen på seks uker.

<i>Jeg har sendt søknad om utslippstillatelse til kommunen:</i>	<i>Når kan jeg vente svar?</i>
<i>Jeg har sendt inn en fullstendig søknad som er i overensstemmelse med standardkrav og eventuelle tilleggskrav fra kommunen</i>	<i>Søknaden skal behandles av kommunen innen seks uker. Hvis kommunen ikke har besvart søknaden innen seks uker regnes tillatelse som gitt</i>
<i>Jeg har sendt inn en fullstendig søknad med krav om unntak fra renskravene</i>	<i>Kommunens absolutte saksbehandlingsfrist på seks uker gjelder ikke. Saksbehandling kan ta lengre tid, men søknaden skal behandles uten ubegrunnet opphold</i>
<i>Jeg har sendt inn ufullstendig søknad (ikke alle punktene i søknadsskjema er fylt ut eller det mangler vedlegg)</i>	<i>Søknaden vil ikke kunne bli behandlet</i>

* Personekvivalenter (pe) er et mål på mengde organisk materiale i avløpsvannet. Eksempel på beregning av pe finner du under punkt 4 (Utslippssted) i denne søkeveiledningen.

Hvor kan du klage på vedtaket?

Klagefristen er tre uker etter mottatt vedtak. Eventuell klage må sendes kommunen innen tre uker.

Hva kreves av deg når anlegget er i drift?

Anleggets eier plikter å dimensjonere, drive og vedlikeholde anlegget slik at lekkasjer forebygges og sjenerende lukt unngås, jf. vilkår i utslippstillatelsen. Du må oppbevare informasjon om anlegget, drift og lekkasjer. Eventuelle naboklager skal oppbevares i fem år. Kommunen er tilsynsmyndighet og fører tilsyn med at krav overholdes. Kommunen kan kreve gebyr for tilsyn.

Utfylling av søknadsskjema

1. Ansvarlig (søker)

Her skal du gi alle opplysninger som er nødvendig for at kommunen skal kunne kontakte deg eller det sameie/organisasjon som søker om utslippstillatelse. Ansvarlig søker er normalt den som eier og driver anlegget (ansvarlig eier/tiltakshaver) og som er ansvarlig for utslippet, herunder for anleggets drift og vedlikehold. Hvis ansvarlig søker ikke er den samme som ansvarlig eier, skal dette oppgis her. Håndheving og sanksjoner av regelverket vil skje overfor den ansvarlige.

2. Søknaden gjelder

Her skal du oppgi om søknaden gjelder et nytt utslipp eller en vesentlig økning av utslipp. Du må oppgi om søknaden gjelder helårsbolig, fritidsbolig og/eller annen bygning, samt antall bygninger i de ulike kategoriene. Hvis vannklosett skal installeres eller er installert allerede, må dette oppgis. Med vesentlig økning menes for eksempel installering av vannklosett, dusj, bad eller våtrom, at flere områder kobles til anlegget, installering av matkvern etc. Ta kontakt med kommunen dersom du er i tvil om hva som er vesentlig økning.

3. Eiendom/byggested

Her skal du oppgi bygningens eller bygningenes gårdsnummer og bruksnummer, samt adresse. Gårds- og bruksnummer kan du få ved å henvende deg til kommunen.

Du må sjekke med kommunen om utførelsen av det planlagte avløpsanlegget er i samsvar med kommunens planer etter plan- og bygningsloven. Hvis utførelsen av avløpsanlegget ikke er i samsvar med kommunens planer, må du innhente samtykke fra plan- og bygningsetaten. Husk å oppgi dato for når samtykket ble gitt.

4. Utslippssted

Her skal du gi opplysninger om utslippsområdet. Det vil si om avløpsvannet går til innsjø, bekk/elv, elvemunning, osv. Du skal også oppgi navn på lokalitet og kartkoordinater. Kartkoordinater vil du finne på et økonomisk kart/plankart i målestokk (1:5000) eller større fra Statens kartverk. Denne typen kart vil du kunne få tak i hos kommunens oppmålingsavdeling (karttjenesten / teknisk kontor) og Fylkeskartkontoret. Noen kommuner har også egen hjemmeside der du kan laste ned kart. Se også xymap.com, der en del kommuner har kart. Husk å oppgi hvilket kartdatum du bruker. For eksempel WGS 84.

Avløpsanleggets plassering og utslippssted skal merkes av på kartet. På samme kart skal du også merke av eiendomsgrenser og eventuell vegadkomst (for slamtømming, vedlikehold etc.). Kartet skal vedlegges søknaden (vedlegg 6d).

Gjelder søknaden utslipp til vann, må du oppgi hvor mange meter under laveste vannstand det slippes ut (utslippsdyb).

Utslippets forventede størrelse skal oppgis i antall personekvivalenter (pe). Personekvivalenter er et mål på mengde organisk materiale i avløpsvannet. Man kan finne pe på flere måter, men som hovedregel sier vi at:

Utslipp fra hus og hytter med innlagt vann og vannklosett: 1 person bidrar med 1 pe

Utslipp fra hytter med innlagt vann uten vannklosett: 1 person vil bidra med 0,3 pe

Utslipp fra hytter uten innlagt vann og vannklosett: 1 person vil bidra med 0,1 pe

Ta kontakt med kommunen hvis du er usikker på hvordan du beregner utslippets forventede størrelse.

Eksempel 1:

Hus med innlagt vann og vannklosett, husstand med seks personer: 1 pe/person * 6 personer = 6 pe i avløpsvannet.

Eksempel 2:

3 hytter med innlagt vann og vannklosett og 10 sengeplasser i hver hytte¹⁾: 3 * 1 pe/person * 10 sengeplasser = 30 pe i avløpsvannet.

Eksempel 3:

Hytte med innlagt vann uten vannklosett, 10 sengeplasser: 0,3 pe/person * 10 personer = 3 pe i avløpsvannet.

¹⁾ Det vil variere hvor mange personer som oppholder seg på en hytte. Når man skal beregne forventet antall personekvivalenter må man ta utgangspunkt i maksimum antall personer på hytten til samme tid. Antall sengeplasser kan være et godt mål på maksimum antall personer/maksimum belastning.

5. Rensegrad

Hvilket rensekrav som gjelder på det stedet du planlegger utslippet er avhengig av om utslippsstedet ligger i et følsomt/normalt eller mindre følsomt område, om det er brukerkonflikter involvert og om det er fare for overgjødning.

For å finne ut hvilket rensekrav som gjelder på det stedet du vil slippe ut avløpsvann må du først finne ut om utslippsstedet ligger i:

- **Følsomt/normalt område** -- Ferskvannsføremønstre. Kyststrekningen Svenskegrensa-Lindesnes med tilhørende nedbørfelt og Grimstadjordområdet (Nordåsvannet, Grimstadjorden, Mathopen og Dolviken); eller
- **Mindre følsomt område** -- Kystfarvann og elvemunninger fra Lindesnes til Grense Jakobselv unntatt Grimstadjordområdet.

Følsomt/normalt område: Hvis stedet du vil slippe ut til er klassifisert som følsomt/normalt område setter du kryss i boksen Rensegrad jf. §12-8, følsomt/normalt område. Deretter må du gjøre en vurdering av eventuelle brukerkonflikter og/eller fare for overgjødning. Hvis det er brukerinteresser involvert skal du krysse i boks a som er det strengeste rensekravet. Hvis det derimot ikke er brukerinteresser involvert, men fare for overgjødning setter du ditt kryss i boks b, hvor rensekravet ikke er fullt så strengt som for a. Hvis det verken er brukerinteresser eller fare for overgjødning setter du ditt kryss i boks c (det minst strenge kravet). Gjelder søknaden kun gråvann (avløpsvann fra husholdninger som ikke inneholder klosett vann) som slippes ut i stede egne løsmasser eller lignende skal du krysse av i boksen Stede egne løsmasser eller tilsvarende.

Mindre følsomt område: Hvis stedet du vil slippe ut til er et mindre følsomt område, skal du sette kryss i boksen: Rensegrad jf. §12-9, mindre følsomt område. Du må i tillegg spesifisere rensegrad ved å krysse av for enten (a) 20 % reduksjon av suspendert stoff; eller (b) maksimum 180 mg suspendert stoff/liter (årlig middelverdi). Gjelder søknaden gråvann som skal slippes ut til mindre følsomt sjøvannsresipient er det ikke krav til rensing og du kan krysse i boksen Urenset.

Dersom du søker om unntak fra rensekravene skal du krysse av i boksen:

Det søkes unntak fra §§12-8 til 12-9. Husk at begrunnelse/spesifisering for ønske om unntak fra rensekrav må vedlegges søknaden (vedlegg 6b).

Det kan være nyttig å ta kontakt med kommunen eller en fagkyndig for å få nødvendig informasjon eller veiledning om hvilket rensekrav som gjelder der du planlegger utslipp. Du kan også få en fagkyndig til å gjøre vurderingene for deg.

Under punktet "Type renseanlegg" skal du oppgi hva slags renseanlegg du ønsker å installere. Gjelder søknaden minirensanlegg skal "Tillegg for minirensanlegg" også fylles ut.

Anleggets dimensjonerte størrelse skal angis i antall personekvivalenter pe. Dette vil du kunne finne for eksempel i anleggsleverandørens dokumentasjon. Vurdering av hvor stort anlegg du skal velge bør gjøres med et perspektiv på 10 år. Anlegget bør uansett ikke være dimensjonert for mindre enn 5 pe.

6. Vedlegg til søknaden

Søknaden regnes ikke som fullstendig før alle nødvendige vedlegg foreligger. Mangler det vedlegg vil søknaden ikke kunne bli behandlet. Under finner du en liste over nødvendige vedlegg med forklaring.

- a. **Navn på nøytra fagkyndig (person/firma) som har bistått med valg av rensemetode og/eller dokumentasjon av rensegrad**
  - Her skal du oppgi hvem (nøytral fagkyndig peson/firma/leverandør) som har bistått deg med utforming, dimensjonering og installasjon av renseanlegg og dokumentasjon av rensegrad. Vær oppmerksom på at dokumentasjon av anleggets rensegrad skal være utført av nøytral fagkyndig.
  - Hvis du skal installere et ferdigprodusert minreanseanlegg må dette være testet i henhold til eN12566-3. Sjekk at rensegraden som er angitt på CE-merket til minireanseanlegg tilfredstiller rensekravet for ditt utslipp (du har angitt rensekrav under pkt 5 rensegrad). For alle andre renseanlegg må det dokumenteres at anerkjent dimensjonering og utforming er benyttet.
- b. **Begrunnelse for ønske om unntak fra §§ 12-8 til 12-9 eller relevant dokumentasjon**
  - Hvis du søker om unntak fra rensekrav skal dette begrunnes særskilt. Vær oppmerksom på at dersom det søkes om unntak fra krav, gjelder ikke kommunens absolutte saksbehandlingsfrist på seks uker.
- c. **Dokumentasjon av rensegrad jf. § 12-10 og beskrivelse av anlegg**
  - Vær oppmerksom på at dokumentasjonen skal være utført av fagkyndig. Vedlegget skal også inneholde en beskrivelse av anlegget (type/modell/leverandør etc.) og hvordan det skal drives.
- d. **Plassering av avløpsanlegg, utslippssted, eiendomsgrenser og vegadkomst (for slamtømming, vedlikehold osv) på kart i målestokk 1:5000 eller større**
- e. **Liste over eiendommer tilknyttet avløpsanlegget med gnr., bnr. og adresse**
  - Hvis du skal knytte deg til et eksisterende renseanlegg må du legge ved en liste over hvilke bygninger som allerede er tilknyttet anlegget. Gnr. og bnr for disse bygningene får du ved henvendelse til kommunen. Hvis det ikke er flere bygninger knyttet til anlegget skal du sette kryss i boksen ikke relevant.
- f. **Oversikt over interesser som blir berørt (drikkevannsforsyning, rekreasjon, næringsvirksomhet etc). Beskrivelse av tiltak for å motvirke interessekonflikter og tiltak for å ivareta helse og miljø.**
  - Brukerinteresser knyttet til utslippsstedet vil ha stor betydning for plassering og utforming av renseanlegg eller utslippspunkt. Vedlegget skal inneholde en vurdering av interesser som kan/vil bli berørt av utslippet (for eksempel drikkevann, bading, fiske, turløyper etc.) og utslippsstedets plassering i forhold til brukerinteresser. Hvis du er i tvil kan det være nyttig å kontakte en fagkyndig som kan foreta en nøytral vurdering.
- g. **Oversikt over hvem som er varslet**
  - Du må lage en liste over hvem som har blitt varslet og du må legge ved kvittering på at varsel er sendt de respektive (for eksempel kvittering på rekommandert sending eller underskrift).
- h. **Eventuelle mottatte klager/protester**
  - Hvis du har mottatt klager/protester skal disse legges ved søknaden. Hvis du ikke har mottatt klager/protester krysser du av i boksen ikke relevant.

7. Eventuelle merknader (ikke obligatorisk)

Her kan du skrive eventuelle merknader du mener er nyttig informasjon for kommunen når søknaden skal behandles.

8. Underskrift og erklæring

Merk at det er ansvarlig eier som skal undertegne søknaden. Ansvarlig eiers underskrift innestår for at det er gitt riktige og fullstendige opplysninger og at eier forplikter seg til å følge de angitte bestemmelsene, herunder bestemmelser som gjelder drift og vedlikehold.